הלכה · משנה תורה · מפרשים · שורשי הים · ספר הפלאה

שורשי הים על משנה תורה, הלכות נדרים

רבי יצחק מאיו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שורשי הים על משנה תורה, הלכות נדרים

רבי יצחק מאיו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שורשי-הים-על-משנה-תורה-הלכות-נדרים/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ג 4
הלכה ה 4
הלכה ו 6
פרק ח 19
הלכה ה 19
הלכה ו 21
פרק יב 23
הלכה ו 23

פרק ג

הלכה ה

שורש מתפיס בדבר הנדור הרי **שמת אביו כו' אמר הרי יום זה עלי כיום שמת אביו כו' הר"ז אסור לאכול בו כו'**. ע"כ. הכי איתא ברפ"ג דשבועות ד"ך ע"א האומר הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם כיום שראה ירוש' בחורבנ' אסור כו' ואמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום ופרי' מינה בגמ' לרבא דאמר מתפיס בשבועה לאו כמוצי' שבו' מפיו דמי ומשני תריץ ואימא הכי כו' ופריך פשיטא ומשני כיום שנהרג גדליה בן אחיקם אצטריך סד"א כיון דכי לא נדר נמי אסור כי נדר נמי לא הוייא ליה איסור והאי לא מתפיס בנדר הוא קמ"ל ע"כ והנה מסוגייא זאת תשובה מוצאת לדעת רי"ו ורד"ק דסברי מימר דגדליה מת בר"ה וסברתם הלזו הביאם הרב טירת כסף בפ' דברים דרס"ד ע"ג ואם כדבריהם היאך קאמר הש"ס מהו דתימא דכיון דכי לא נדר אסור כו' דאיך בלא"ה אסיר כיון שמת בר"ה אם לא שנדר להתענות בו ביום ומשו"ה אסיר אלא ודאי שמת בחול ומשו"ה אף כי לא נדר נמי אסו' והנה הר' ז"ל הק' משם ה"ה מוהר"ח אבואלעפייא ז"ל מההיא דנדרים די"ב מי שאמר הריני נזיר כיום שמת בו אבא כיום שנהרג בו גדליה כו' ופירושו כיום שמתענין ואם ביו"ט נהרג לאו יומא דתעניתא הוא ע"כ ואחרי המחילה נראה דמהתם ליכא למידק כלל דאיכא למימר שקבל עליו ביו"ט שלא לאכול ושוב נדר כאותו יום שנהגתי בו איסור אכילה אך לסוגייא דהכא מה יענו שפתי דעת והנה הרב טירת כסף רצה ליישב דודאי כונת זה האיש שאמר כיום כו' ודאי דר"ל כיום שמתענין דאל"כ פשיטא דחשיב נדר כשנדר כצום גדליה אלא ודאי דאע"ג דקאמר כיום שנהרג מ"מ אשמועי' דחייב דכונתו כשאמר שנהרג כיום שמתענין קאמר יע"ש נראה דאשטמיטתיה מיניה סוגיין דשבועות דקפריך פשיטא ואם כדברי הרב מאי קפריך פשיטא דאימא דצום גדליא אצטריכא וכמ"ש הרב דאע"פ שאמר כיום שנהרג ולא הוי נדר ואפ"ה כונתו כיום שמתענין כו' ועדיפא מינה הו"ל למימר דכיום שמת אצטריכא כו' שאם מת אביו ביום שבת ואמר כיום שמת בו אבא כונתו כיום שנוהג להתענות בו ודוק ומו"ה הי"ו ישב לעיקר קושיית הרב דודאי לאו כ"ע דינא גמירי שגדליה מת בר"ה וא"כ אף שדינא הכי ודאי דהוא נדר כיון שהוא סובר שמת בחול ואדעתא דהכי נשבע ומשו"ה פריך פשיטא כו'.

ודע דרש"י ז"ל בנדרים די"ב ע"א פי' ב' פירושים במאי דקאמר שמואל והוא שנדור ובא ולפי' הא' שפי' שם וז"ל כגון דבאותו יום שמת אביו קבל עליו שלא לאכול בשר וכגון דבאותו יום הוה חד בשבת לחדש אייר דאיכא חד בשבת דהיתרא טובא בנתיים

ולסוף שנה באייר בחד בשבת אמר הריני כמו אותו חד בשב' דאשתקד ואמרי' כו' ולפי פי' זה ק' דלמאי דחדית תלמו' והוא שנדור ובא כו' ואילך לא מצינן לפרושי הכי בצום גדליה דבצום גדליה לא שייך אלא שקבל עליו בכל שנה להתענות בצום גדליה ומוכרח הוא לפרש כפי' הב' שפי' שם יע"ש והקשה מו"ה נר"ו כיון שקיבל עליו דכל חד בשבת מאותו היום ואילך שלא לאכול אמאי הוצרך בחד בשבת הבאים אחריו לנדור כיון שהוא נדור מאז ומקדם ולע"ד שותיה דמר לא ידענא דנדור ובא היינו שבכל חד בשבת היה נודר שלא לאכול ולא שקבל עליו מעיקרא שכל חד בשבת יהא אסור עליו וק"ל ואף שלשון רש"י דחיקא עוד אמרינן שם בגמר' גדליה בן אחיקם אצטריכא ליה סד"א כו' עיין בפירש"י והתוס' והנה הרא"ש כתב וז"ל כן כתוב בכל הספרים אבל רש"י ז"ל לא גריס ליה דאה"נ דאורייתא הא אמרי' לקמן דחלים על ד"מ ונראה דגרסינן ליה דנהי דנדרים חלים עד"מ כדבר הרשות מיהא כי מתפיס ליה אעיקרא מתפיס ליה ולא מיקרי דבר הנודר ע"כ. ועיין להרב מח"א שכתב וז"ל וצריך להבין דכל כה"ג דשתי האיסורין עומדין בבת אחת לא מספקא ליה לתלמודא אלא כי מספקא ליה היינו במידי דמעיקרא אסור והשתא שרי דמשמעו' הענין נראה דמתפיס כדהשתא אלא דמספקא ליה דילמא מעי' קמתפיס כיון דנדר ש"מ דעתיה אאיסורא דאל"כ לישתוק אבל היכא דב' האיסורין עומדין ואסיר משתיהן והתפיס בו דבר אחר בהא ודאי ליכא לספוקי משו' דמשמעו' כדהשתא אי משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה תדע דהכי הוא דהא מייתי עלה בגמ' דנדרים די"ב מההיא דנותר דמיירי לאחר זריקה דאלמא כדמעיקרא תפיס ודחי לה בעולה קמיירי דאיסו' עולה עדיין קאי ועומד ולא מיבעייא קאמ' לא מיבעייא בשר אלא אפי' נותר אסור דסד"א באיסור נותר קמתפיס ולא הוי דבר הנדור קמשמע לן דבאי' עולה קמתפיס אלמא דאפי' למאי דסבר דבדהשתא קמתפיס ולא במעיקרא פשיטא ליה דכל ששני האיסורין תלויים ועומדין חד איסור עולה וחד איסור נותר והתפיס בדבר הנדור התפיס עכ"ל יע"ש.

ונראה שיש לחלק בין ההיא דהרא"ש ז"ל להיא דנדרים מתרי טעמי דההיא דהרא"ש ז"ל כיון שיש איסור י"ה ואיסור נדריה ודאי דאית לן למימר דאי"ה קמתפיס דלא שבק איניש איסור דהוה ביה קודם איסור נדריה ואיתיה השתא נמי ותפיס איסור דלא הוה ביה מקדמת דנא ומ"ש הרב דאין אדם מוציא דבריו לבטלה כו' לע"ד אין זה הכרח כלל דלאו כ"ע דינא גמירי שצריך לתפוס הנדר בדבר הנדור ואדרבא איכא למימר מדתפיס כו' כדאמרן א"נ יש לחלק כיון די"ה אסיר מדאורייתא ואיסור נדריה בא לו ע"י עצמו מסברא אית לן למימר דמתפיס אאיסור י"ה קמתפיס דלא שביק איניש י"ה דבא מעצמו

כו' והכי משמע ליה כיון דאיסור זה בא לו מעצמו חמיר ליה אבל ההיא דנדרים דאיסור נותר בא לו מחמת הנדר שנדר טפי ניחא ליה לאתפוסי בנדרו שהוא עיקר וכן מ"ש הרב יש לדוחה לדחות וכדכתיבנא ודוק והנה רבינו כאן ה"נ כתב וז"ל כיצד המתפיס בנדרים חייב שמע חבי' שנדר ואמר ואני כמותך בתכ"ד ה"ז אסור במה שנאסר חבירו עכ"ל וכתב ע"ז הרב מש"ל וז"ל ויש לתמוה דבאומר ואני כמותך למאי אצטריך שיהיה תכ"ד דע"כ לא אמרי' דבעינן שיתפיס בתכ"ד דנודר אלא באומר ואני לבדי דאם לא אמרו תכ"ד כו' אבל באומר בפי' ואני כמותך אפילו לאחר כמה ימים נתפס ואסור ובריש ה' נזירות ה"ו כתב הרי שהיה נזיר עובר לפניו ואמר אהיה ה"ז נזיר הואיל ובלבו היה שיהיה כמו זה כו' משמע דפשיטא ליה באומר אהיה כמו זה דהוי נזיר ובריש נזיר תנן כו' וראיתי להרב תוי"ט וכ"כ הר"ן בפ"ג מה' שבועו' דאם אמר ואני כמותך אפי' לאחר כמה ימים כו' עכ"ל ובאמת שעוד יגדל התימ' שאין שום אחד מרבוותא יאמרו שרבינו פליג בהאי דינא וכ"ש הר"ן שמנהגו להזכיר סברת רבינו ז"ל אבל הנראה ברור דל"ק כלל ואף הר"ן והרשב"א יודו לדברי רבי' שאף בתכ"ד צריך שיאמר ואני כמותך והם ז"ל וגם ההיא דנדרי' לא אמרו דואני כמותך מהני אף לאח' כדי דיבור אלא דוקא בנזירות שהנזירות תלוי בגופו דנזיר ומשו"ה כשאמר ואני כמותך אף לאחר כ"ד מהני דכשאמר ואני כמותך ר"ל גופי כגופך והוה ליה כנדר דמתסר חפצא ולהכי חל עליו הנזירות ועיין בדברי הר"ן בשמעתין אבל בנדר אם לא היה בתכ"ד כשאומר ואני כמותך לא מהני דהנדר הוא חוץ מגופו וכשאמר ואני כמותך אפשר דלדבר אחר קאמר כגון להתענות כמותו וכיוצא אם לא כשהוא בתכ"ד דאז אמרי' כאלו דבור זה של ראשון אמרו ג"ז וא"כ ל"ק מההיא דכתב רבינו בריש ה' נזירות כמובן והן עתה נדפס מחדש ס' בני משה לעמיתי בתורה הרב כמוהר"מ מאג'אר ז"ל ובהלכו' נדרים האריך בזה יע"ש.

הלכה ו

שורש נדרים חלים על דבר מצוה כיצד **הנדרים חלים על דבר מצוה וכו' האומר הרי המצה בלילי הפסח כו'**. עיין במ"ש הרב לח"מ ועיין במ"ש אנן יד עניי בשורש נשבע לבט' המצוה בכולל.

וראיתי להרמ"ע מפאנו בסימן ל"א שנשאל בהבנת משנתינו ששנו סוכה שאני עושה כו' אי האי לישנא מהני לחול הנדר ולאסור הישיבה בסוכה בחג דנראים הדברים דדוקא באומר ישיבת סוכה עלי מהני אבל אם לא אסר ישיבתה אלא סוכתו שהוא עושה תיאסר סוכתו בהנאה ויהא מותר בישיבה של מצוה דלא להוי חומרו קולו כלומר דטעמא דנדרים חלים עד"מ ולא אמרי' מצות לאו ליהנות ניתנו כתב הר"ן שם די"ו ע"ב ד"ה

אמר רבא כו' וז"ל וא"ת כי אמר ישיבת סוכה עלי למה אסור בישיבה של מצוה והא כיון דמצות לאו ליהנות ניתנו הרי אינו נהנה מן הסוכה כלל תירצו בתוספות דמ"מ כיון שאסר ישיבתה עליו אעפ"י שאין לו בו הנאה חל ולפ"ז אפילו אמר קונם זריקת צרור לים עליו אסור אעפ"י שאין לו בזריקתו הנאה אסור לזורקו מיהו דוקא במפרש ישיבת סוכה או זריקת צרור אבל באומר קונם סוכה עלי קונם צרור עלי יושב ישיבה של מצוה וזורק אותו צרור שנאסר עליו לים אם רצה דמסתמא לא אסר על עצמו אלא הנאה בלבד כו' עכ"ל והשתא דעת השואל לומ' דלישנא דמתני' דקתני סוכה שאיני עושה לאו דוקא דאמר כי האי לישנא משום דבהאי לישנא איכא לפרושי דלא אסר על עצמו אלא הנאה ומצות לאו ליהנות ניתנו ואם אנו אומ' דבהאי לישנא איכא למשמע נמי שאסר על עצמו ישיבת הסוכה בחג וכמפרש בהדיא ישיבת הסוכה דהשתא ליכא טעמא דמצות לאו ליהנות ניתנו כמ"ש מרן א"כ נמצא חומרו קולו כלומר דמתני' קתני זה חומר בנדרים שחלים עד"מ ותני כיצד סוכה שאיני עושה כו' ואם איתא דאפי' בלשון זה חל הנדר אין זו חומרא אלא קולא שאנו פוטרים לזה ממצות סוכה במה שאנו מפרשין דבריו שכונתו לומר ישיבת סוכה עלי אפי' שאינו מפורש בדבריו בהדיא והרב השיב לשואל וז"ל פשיטא לן דעשיית מצוה תנן דהיינו ישיבתה דומיא דנוטל בלולב ומניח בתפילין וכי תימא אמאי שני בלישניה י"ל דתפילין ולולב אין בהן תשמיש אחר אלא למצותן אבל סוכה אם אמר קונם סוכה עלי נאסר בהנאתה דהא סתם קונם הנאה משמע ומותר במצותה כדברי התוספות משום דמצות לאו ליהנות ניתנו לפיכך נקט בה לישנא דעושה דהיינו עשיית מצוה וכי תימא ליתני שאני יושב י"ל דישיבה לאיסורא לא פסיקא ליה דהא איכא ישיבה לפוש וכי תימא הא איכא עשיית ממש שאין עשייתה גמר מצותה כבר הגעת אל המקום אשר הכינותי להוציאך מידי ספק דהא בסוכה מושלמת כהלכת' עסקינן דומיא דתפילין ולולב וקתני בה שאני עושה אלמא סתם עשיה גמר מצוה משמע ואם אמר קונם תפילין ולולב שאני עושה ה"ה והוא הטעם שנאסרו למצותן אלא דקתני סיפא בהו בהדיא דאסר להו למצותן אנפשיה ומינייהו נשמע לסוכה דקתני ברישא דחד טעמא הוא דאי ס"ד דגבי סוכה דעשיה ממש קאמר אלמא ליתא לסוכה בשעת הנדר ואינו חל כי הא דמקדיש מעשה ידי אשתו דאי לאו דידים איתנהו בעולם לא אמר כלום ותו לא גרע סוכה שאני עושה מנדר סתם והא תנן סתם נדרים להחמיר והכא נמי באומר סתם נדרתי דאי פריש למילתיה פשי' דפירושן להקל וכיון דק"ל נדרים חלים על ד"מ מדינא אתסר עליה ולית לך למימר חומרו קולו עכ"ל.

מבואר יוצא מדבריו דאפי' אמר הנודר בלשון זה קונם סוכה שאני עוש' נאסר בישיב'

הסוכ' בחג משום דמפרשינן כונתו דעשיית מצות סוכה קא אסר עליה בקונם ולא עשייתה ממש ואם אמר קונם סוכ' שאני יושב משמע ליה להרב דלא נאסר בישיבה של מצוה משום דאיכא לפרש דיושב לפוש קאמר האמנם הא ק"ל בדבריו שנראין דבריו סותרין זל"ז בתוך כ"ד דממ"ש תחילה דבסוכ' מושלמת כהלכתא עסקינן כו' מבואר דאם אינה מושלמת כהלכתה אינו נאסר בישיבה של מצוה אי משום שאנו מפרשי' סוכה שאיני עושה דעשיה ממש קאמר דלאו היינו גמר מצותה ואינו נאסר אלא בעשייתה ממש ואי משום דכיון דליתא לסוכה בשעת הנדר לא חל עליו איסורא דהוי דשלב"ל ואלו ממ"ש עוד בסוף דבריו ותו לא גרע סוכה שאני עושה מנדר סתם דאמרינן סתם נדרים להחמיר כו' משמע דאפי' דבלשון סוכה שאני עוש' איכא למשמ' עשייתה ממש ולא עשיית המצוה אפי"ה כיון דקי"ל סתם נדרים להחמיר אנו מפרשי' לשונו להחמיר דעל עשיית המצוה נמי קמכוין לאסור ואין זו קולא כדעת השואל כו' וא"כ אפי' שלא הייתה עשוייה הסוכה כהלכתא נראה דאסור מה"ט וזה הפך מ"ש תחילה דכל שאינה עשוייה כהלכתה ואמר לשון זה דסוכה שאני עושה לא נאסר בישיבה של מצוה ותו איכא למידק במ"ש דאם אמר סוכה שאני יושב לא פסי' לאיסורא דהא איכא ישיבה לפוש דא"כ באומר ישיבת סוכה עלי נמי אימא הכי דישיבה לפוש קאמר ואלו רבא קאמר בגמ' הא דאמר ישיבת סוכה עלי כו' דנר' דלשון זה מהני שפיר לחול אף אישיבה של מצוה ואמאי כיון דאיכא למימר דהישיבה לפוש קאמר ואולי משמע ליה להרב לחלק בין לישנא דשאני יושב ללישנא דישיבת סוכה עלי דטפי מסתבר למימר דישיבת סוכה משמע ישיב' של מצוה דוקא ולא ישיבה לפוש משא"כ לישנא דסוכה שאני יושב דמשמע טפי שאני יושב בה לפוש ולא שאני יושב בה למצוה ואין דעתי נוחה בו שהרי הטור בר"ס רט"ו כתב בלשון הזה נדרים חלים כו' סוכה שאני יושב כו' גם זה שכתב והכריח דבסוכה עשוייה כהלכתה עסיקינן דאי לא הו"ל כמקדיש מעשה ידי אשתו דאי לאו דידים איתנהו בעולם לא חל ההקדש משום דהוי מקדיש דשלב"ל הם דברים תמוהי' וכמו ששמעתי שתמה עליו מו"ה הי"ו דשאני מקדיש מעשה ידי אשתו שבא לאסור מעשה ידיה לאחרים ואין אדם אוסר דשלב"ל לאחרים אבל הכא גבי קונם סוכה שאני עושה שבא לאסור הסוכה על עצמו שפיר חל אף אם לא בא לעולם דאדם אוס' דשלב"ל על עצמו כדאמרי' בפ' השותפין דמ"ז ע"א וכ"כ הרשב"א בחי' בפ"ב דנדרי' דט"ו גבי האומר הנאת תשמישך עלי וז"ל ומיהו משו' דהוי דשלב"ל לא ק"ל דכיון דאדם אוס' פירו' חבירו עליו אוסר ע"ע דשלב"ל דלא אמרו אלא שאין אדם אוסר דשלב"ל על חבירו כדאיתא לקמן בפ' השותפין ובפ' ואלו נדרים כו' ואפשר נמי דמדאוריי' אסירי עליה

בין באוסר פירות חבירו עליו שהגוף הנאסר הוא בעולם בין באוסר עליו גידולי שנה קודם שבאו לעולם דהואיל ויש להם ממש לכשיבואו לעולם חייל איסור עלייהו לגבי דידיה כו' יע"ש סוף דבר שאם מהני לשון זה דסוכה שאני עושה כדבריו לחול הנדר אף אישיבת סוכה דמצוה אין צורך לאוקמה בשכבר הייתה עשוייה הסוכה כהלכתה דבלא"ה חל הנדר לגבי דידיה ליאסר בישיבת סוכה של מצו' אפי' שעדיין אינינה בעולם שהרי אדם אוסר לעצמו בנדר דשלב"ל כמו שאוסר דבר שאינו ברשותו.

מיהו לע"ד לישנא דמתני' דקתני קונם סוכה שאני עושה נראה דלאו דוקא דהאי לישנא ודאי חשיב כאומר קונם סוכה עלי דלא חייל נדרא אישיבה של מצוה וכמ"ש הר"ן והוא דעת השואל כמ"ש לעיל ולאו מטעמו של שואל שכתב דלא ליהוי חומרו קולו דבזה אין טעם וכמ"ש הרב בסוף דבריו אלא עיקר טעמא משום דלישנא דסוכה שאני עושה אין דעתו לאסור אלא הנאת סוכתו שיעשה וכיון דמצות לאו ליהנות ניתנו מותר לישב בה ישיבה של מצוה משא"כ כשאומר סוכה שאני יושב או ישיבת סוכה עליו דכיון דהזכיר לשון ישיבה מבואר שאין דעתו לאסור אלא הישיבה לבד אע"פ שאין בו הנאה ולא הנאתה של סוכה ומשו"ה שני רבא בגמ' לישנא ואמר הא דאמר ישיבת סוכה עלי הא דאמר כו' וגם כל הפוסקים לא הביאו לישנא דמתני' אלא כתבו קונם סוכה שאני יושב כמ"ש הטור בר"ס רט"ו וגם רבינו כתב קונם ישיבת סוכה עלי כו' ושוב ראיתי להרשב"ש בתשו' סי' א' וסימן של"ד שכתב בהדייא דהנשבע שלא יעשה סוכה לא חשיב נשבע לבטל את המצו' משו' דעשיי' הסוכ' אינ' גמר מצו' אלא מכשירי מצו' ואין בזה משו' נלא"ה והוקש' לו ממתני' דקתני קונם סוכ' שאני עושה ותי' דמתני' כבר פירשה רבא באומר ישיבת סוכה עלי קונ' יע"ש וכבר עמדתי על דברי הרשב"ש בשור' נשבע לבטל את המצוה יע"ש.

ודע שראיתי להתוס' בפרק בתרא דנזיר דס"ב ע"ב עלה דאמר אביי התם הכי קאמ' למה צריך לכפותו לעבד לנזירו' ואינו צריך לכפותו לנדרי' ולא לשבו' מ"ט דאמ' קרא להרע או להטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות יצא להרע לאחרים שאין הרשות בידו שכתבו בד"ה יצא וז"ל דאע"ג דקרא דלהרע או להטיב בשבועה קמיירי ילפינן נדרים משבועות אבל נזירות אין להקישו לנדרים ופירש ר"י משום דאמרינן בפ"ק דנזירות חל ואפי' על דבר מצוה שאין הרשות בידו כגון שאמר שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר כו' כדדרשינן לאסור יין מצוה כיין הרשו' אלמא הנזירות חל על דבר שאין הרשות בידו ולכך נמי יחול נזירות העבד כל זמן שלא ימחה האדון אבל ודאי אם מיחה לענין זה נדרוש לאסור איסר על נפשו מי שנפשו קנויה לו שתועיל מחאת הרב ואם אינו ענין

לנדרים שהרי אינו צריך למחות תנהו עניין לנזירות עכ"ל.

ודבריהם תמוהים לעין כל רואה דהא קימא לן דנדרים חלין על דבר מצוה כדבר הרשות כמו ששנינו במתני' וכמו שפסקו כל הפוס' ואיך כתבו דנדרים ילפי משבועות דא"כ נדרים ונזירות כי הדדי נינהו וכי הכי דצריך לכפותו לנזירות מה"ט הול"ל נמי דצריך לכפותו לנדרים ולולי דבריהם לא הוה קשיא מידי בההיא סוגייא דמדמי נדרים לשבועות והוא במ"ש הרע"ב שם בפי' המשנה וז"ל שהוא כופה את עבדו בע"כ לשתות יין ולהטמא למתים ובשאר נדרים שיש בהם עינוי נפש או ביטול מלאכה אין הרב צריך לכוף את העבד אלא הרי הן בטלין מאליהן מדכתיב לאסור איסר על נפשו מי שקנוייה לו נפשו יצא עבד שאין נפשו קנוייה לו וכן השבועות כולם שנשבע העבד בין שיש בהם עינוי נפש בין שאין בהן עינוי נפש אין צריך רבו לכופו שמאליהן בטלין שהרי אין לו רשות לעצמו אבל נדרים שאין בהן עינוי נפש ואין בהן ביטול מלאכה לרבו חייב העבד לקיימן ואין רבו יכול לכופו עליהן לבטלן עכ"ל נמצא לפי דבריו יש בענין זה ג' דינים חלוקים זה מזה נדרים נזירו' ושבועו' בנזירות כדי שלא יתקיים הנזירות של העבד צריך רבו לכפותו ואם לא כפאו מיחייב העבד לקיים נזירותו בנדרים אפילו בלי כפיית רבו אין העבד מחוייב לקיים נדרו משום דמעיקרא לא חל עליו הנדר דכתיב לאסור איסר על נפשו מי שנפשו קנוייה לו כו' ואם אין בנדרו עינוי נפש מחוייב לקיימו ואז אפי' כפאו רבו לבטל לא מהני בשבועות אף בדברים שאין בהן עינוי נפש ואפי' בלי כפיית רבו אינו מחוייב לקיימו דלא חלה השבועה מעיקרא דכתיב להרע או להטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות יצא עבד שאין לו רשות לעצמו ע"כ וכדברי הרע"ב כתב רבינו בפירוש המשנה כיע"ש ולפי שיטתם י"ל דכי משני אביי הכי קאמר למה רבו צריך לכסותו דכתיב להרע או להטיב לא מייתי הך קרא אלא למיהב טעמא לענין שבועה אבל לענין נדרי' ל"צ טעמא אביי דהא פי' טעמא בש"ס מקמי הכי מדכתיב לאסור איסר על נפשו מי שנפשו קנוייה לו כו' אמנם לפי דברי התוס' יש לתמוה מה בין נדרי' לנזירות.

ואפשר דמ"ש התוס' דנדרים ילפי משבועות היינו דוקא נדרים דמתסר נפשיה דומייא דשבועות כגון קונם עיני בשינה וקונם פי מלדבר דכל כה"ג לא חייל לדבר מצוה דמתסר נפשיה הוא וכמ"ש הרב מח"א בה' נדרים סי' א' דהאומר קונם פי מלקרא ק"ש וכיוצא לא חל הנדר כיון דפיו מושבע ועומד לקרות ק"ש ואפשר דמשמע להו להתוס' דנזירות מתסר נפשיה הוא וכדמשמע ליה לרש"י בפ"ק דנזיר ד"ד ולכך כתבו דנזירות אין להקיש לנדרים ואפי' לנדרים דמתסר נפשיה דשאני נזירות דגלי קרא בהו דחל עד"מ מדכתיב מיין ושכר יזיר ועיין בחי' הרא"ש בפ"ק דנדרים ד"ח ד"ה נדר גדול כו' שכתב שיש נדרים

שדינן כשבועות ועפ"ז יתיישבו ג"כ דברי התוס' ודוק ומדברי התוס' הללו מצינו סמוכות ג"כ למהרימ"ט דבח"א סי' ג"ן כתב דנזירות מתסר גברא הוא ולא מתסר חפצא ודחה דברי מהריב"ל דס"ל דמתסר חפצא הוא מההיא דפ"ק דנזיר דאצטריך קרא דמיין ושכר יזיר לאסו' יין מצוה כיין הרשות ואם איתא דנזירות מתסר חפצא הוא למה לי קרא ת"ל דנדרים חלין עד"מ וכן דקדק עוד מדברי התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ה ד"ה חומר בנדרים שכתבו דנזיר אוסר עצמו על היין הוא יע"ש ואף כי ראיות אלו יש מקום לדוחה לדחותן דאיכא למימר דלפום קושטא נזירו' מתסר חפצא הוא כנדרים והיא גופא אשמועינן דמיין ושכר דאתא לאסור יין מצוה והיא היא כונת התוס' ז"ל במ"ש בשבועות כיע"ש ושאר הראיות שהביא הרב שם יש לדחות בהכי יע"ש ולבר מן דין להההיא דפ"ק דנזיר יש לדחות לע"ד דמשו"ה אצטריך קרא דמיין ושכר יזיר משום דאי לאו קרא אע"ג דנזיר מתסר חפצא הוא כנדרים מ"מ אצטריך קרא גביה משום דאי לאו קרא הו"א דנזיר אינו יכול לאסור עצמו ביין מצוה מק"ו דטומאה דהשתא טומאה שסותרת הותר מכללה אצל מת מצוה יין שאינו סותר אינו דין שיותר מכללו אצל יין של מצוה וכדקאמר תלמו' בנזיר דמ"ד ע"א וקאמר דלהכי אצטריך קרא דמיין ושכר כי היכי דלא נילף מטומאה יע"ש והיא גופא ק"ל בדברי התוס' פ"ג דשבועות למה לא כתבו דאי הוה כתיב נדרים לא הוה ילפינן נזיר מיניה מה"ט ולהכי אצטריך קרא דמיין ושכר יזיר וכדקאמר תלמו' בנזיר בהדייא וצ"ע ועיין להרב כהונת עולם בה' נדרים סי' רט"ו דנ"ג ע"א ד"ה ואיברא שהביא עוד ראיה לשיטת מהרימ"ט מההיא דריש יבמות ד"ד דאמרינן דגילוח מצורע דחי לנזירות ואי איסור חפצא הוא היכי דחי ליה ועיין להרב ש"ך בס"ס ר"ו סק"י ודוק.

ודע שאע"פ שכתבנו דמדברי רבינו בפי' המשנה בנזיר מבואר דס"ל דיש חילוק בעבד בין נדר לשבועה דנדרים שיש בהם עינוי נפש לא חל על העבד כלל ואפי' לא כפאו רבו אבל בדברים שאין ע"נ חל עליו ולא מצינו לכפותו משא"כ בשבועה דאפילו בדברים שאין בהן ע"נ לא חל עליו שבועה ואפי' לא כפאו רבו הנה בחיבורו לא מצאתי שגילה דעתו גבי שבועה ובפ"ב מה' נזירות ה' י"ז וי"ח ביאר הדין שיש בין נזירות לנדרים אבל בשבועה לא ביאר לנו אם דינו כנדרים או כנזירות או אם חלוק משתיהם דאף בדברים שאין בהן ע"נ אין צריך רבו לכופו דממילא שרי ולא ידעתי אם חזר בו ממ"ש בפירוש המשנה וס"ל דנדרים ושבועות כי הדדי נינהו ומשום הכי סתם דבריו גבי שבועות שסמך עצמו למ"ש בנדרים ואם הדבר כן הנה דעתו בזה דלא כהתוס' ודלא כהרע"ב דלפי מ"ש בחיבורו אף בשבועות יש חילוק בין דברים שיש בהן ע"נ לדברים שאין בהן ע"נ וצ"ע ליישב השמועה לדעתו וכעת צ"ת והנה מדברי רבינו בדין זה לא שמענו אלא דנדרים

חלין לבטל מ"ע כסוכה ולולב ותפילין אמנם אכתי לא שמענו אי נדרים חיילי נמי על קיום מצות לא תעשה כגון שנדר ואסר על עצמו אכילת נבילה או שאר איסורי מאכלות או יוה"כ ועבר ואכל אי מחייב נמי משום בל יחל דכיון דנדרים חיילי עד"מ לבטל נראה דכ"ש דחיילי לקיים או דילמא לקיים לא חיילי מטעמא דאין אחע"א ומדברי רש"י בפ"ג דשבועות ד"ך ע"ב עלה דאמרינן התם מהו דתימה כיון דכי לא נדר אסור כי נדר לא חייל עליה איסור נדר קמ"ל כו' שכתב דלא גרסי' קמ"ל כיון דמדרבנן הוא כו' דהא א"נ מדאורייתא הוא דאמרי' לקמן דנדרים חלים עד"מ כדבר הרשות עכ"ל מבואר דס"ל דכי היכי דנדרים חלים עד"מ לבטל חלים נמי לקיים גם התוס' שם ד"ה דכי לא נדר בתחילת דבריהם הודו למ"ש רש"י דנדרים חלים על קיום מ"ע אע"פ שקיימו הגי' שדחה רש"י ז"ל יע"ש גם הרמב"ן בס' המלחמות ובפי' התורה בפ' מטות והר"ן בפי' ההלכות שם דש"י ע"ב הביא דבריו של הרמב"ן דס"ל דנדרים חלין על קיום מ"ע גם הרא"ש ז"ל שם בפ"ג דשבועות כתב וז"ל קמ"ל כיון דמדרבנן הוא דאסור כי נדר חייל עליה איסור דאורייתא וכ"כ בספרים ורש"י לא גריס ליה דס"ל דאי נמי דאורייתא הוו הא אמרי' לקמן דנדרים חלין עד"מ ונראה דגרסי' ליה שפיר דנהי דנדרים חלין עד"מ מיהו כי מתפיס במעיקרא מתפיס ולא מקרי דבר הנדור אבל אי מעיקרא לא הוה ביה אלא איסור דרבנן מקרי שפיר דבר הנדור עכ"ל.

והרב מח"א בה' נדרים סי' יו"ד תמה הרבה על דברי הרא"ש הללו מאותה סוגייא דפ"ק דנדרים די"א דמספ"ל לתלמודא במתפיס בבשר זבחי שלמי' לאחר זריקת דמי' אי במעיקרא קמתפיס ואסיר או בדהשתא קמתפיס ושרי ומייתי עלה ההיא דהאומר כנותר וכבכור ודחי להו דנותר מיירי בנותר של עולה דהשתא נמי אסור וקמ"ל דלאו באיסור נותר קמתפיס אלא בעיקר הקרבן וכן בכור נמי מוקי לה כמ"ד מצוה להקדישו וקמ"ל דאקרי דבר הנדור ומוכח מהתם דכל ששני האיסורים עומדים בשעת ההתפסה באיסור נדר קמתפיס ולא באיסור דעלמא דהוה ביה מעיקרא נמי קודם הנדר יע"ש ולע"ד אפשר לומר לדעת הרא"ש דהתם שאני דאיסור הנדר ואיסורא דהוה מעיקרא שניהן שוין דאיסור נותר דעולה ואיסורא דבכור דמעיקרא ואיסורא דהשתא דמקדיש להו שוין הם דאסירי לכ"ע הילכך איכא למימר דבנדריה קמתפיס טפי כי היכי דלא ליהוי מוציא דבריו לבטלה וליתסר אבל הכא בנדון הרא"ש דאיסור נדרו לא אסיר אלא לדידיה דקביל עליה איסורא שלא לאכול ביום זה אי איסורא דהוה ביה מעיקרא דצום גדליה הוה אסיר מדאורייתא כיון דחמיר איסוריה דאסור לכ"ע ונדריה דקביל לא אסיר אלא לדידיה הוה מסתבר טפי למימר דבאיסורא דמעיקרא דחמיר קא מתפיס ולא בדהשתא דלא אסיר

אלא לדידיה ואע"ג דכי מתפיס במעיקרא אדרבא לא אסיר כלל דהוה ליה מתפיס בדבר האיסור מיהו לאו כולי עלמא דינא גמירי ואיהו טעי בדעתיה דמהני התפסה בדבר האיסור ואזיל בתר איסורא דחמיר והכי מסתבר לן למימר טפי מדאזיל בתר התפסה ולא קבי' איסורא עליה בלי התפסה דמוכח מינה דבעי למיסר עצמו באיסורא דחמיר ולהכי קמתפיס הילכך אי איסורא דמעיקרא דאורייתא הוא הוה אמרינן דבמעיקרא קמתפיס קמ"ל דמדרבנן הוא וכיון דס"ס קיל איסוריה אע"ג דאסיר לכ"ע משא"כ בנדר מ"מ כיון דנדר הוי דאורייתא וצום גדליה דרבנן טפי אית לן למימר דבנדרו קמתפיס דאסור מדאורייתא כנלע"ד כונת הרא"ש וכעין זה ראיתי שכתב הרב כהונת עולם בסימן רט"ו דנ"ג ע"ג יע"ש.

וראיתי לו ז"ל עמד מתמיה על מ"ש מרן ב"י בסימן ר"ד שדעת הרא"ש לפסוק בבעיא דרמי בר חמא דפ"ק דנדרים כמ"ד דבמעיקרא קמתפיס והכריח כן ממ"ש הכא הרא"ש בשבועות דאע"ג דנדרים חלים עד"מ כי מתפיס במעיקרו קא מתפיס ולא מיקרי דבר הנדור ותמה עליו דאם יש מקום לפסוק התם דבמעיק' קא מתפיס אינו אלא מטעם ספקא דאורייתא לחומרא ואיך יוליד הרא"ש ז"ל מזה להקל כאן דהוי מתפיס בדבר האסור דמעיקרא ושרי ותו דהרמב"ן יוכיח שפירש הר"ן בפ"ג דשבועות בשמו לקיים הגירסא וכתב כדברי הרא"ש אף שהוא פוסק בההיא בעיא דפ"ק דנדרים דבדהשת' קא מתפיס כמ"ש הר"ן שם יע"ש באורך. ולע"ד דעת מרן מבואר דמשמע ליה מדכתב הרא"ש הכא בשבועות סתמא דהמתפיס בעיקרו קא מתפיס ולא בירר שיחותיו דה"ט משום דשני האיסורים עומדים יחד וגם באותה בעיא דרמי בר חמא לא ביאר דעתו לענין הלכה כמו שביארו הרמב"ן דקי"ל דבהשתא קא מתפיס משמע דאע"ג דליכא ב' האיסו' יחד וכההיא דפ"ק דנדרים סבירא ליה דבמעיקרו קמתפיס בין לקולא בין לחומרא ונראה שהכריחו לזה למרן עוד משום דכי אייתי הרא"ש שם בשבועות וברפ"ב דנדרים ההיא דאמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום לא אמר ואילך דמדברי רש"י בפ"ק דנדרים מבואר דלפי הס"ד דהוה בעי הש"ס למפשט מהך דשמואל דבמעיקרו קא מתפיס לא הוה גרסינן אלא ואמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום ודלא כהרב כהונת עולם שכתב דהוה גרסינן והוא שנדור ובא באותו היום שזו היתה גי' הר"ן ולא גי' רש"י כמבואר שם וכיון דהרא"ש מייתי הך דשמואל בלא ואילך ש"מ דאפשי' בעיין דבמעיקרו קא מתפיס לא שנא לקולא ולא שנא לחומ' והיינו דאמרינן הכא בשבועות מהו דתימא וכו' קמ"ל כיון דמדרבנן הוא וכו' דאי לאו דמדרבנן הוא הוה אמינא דבמעיקרו מתפיס ואפי' לקולא בין כששני האיסורים עומדי' יחד בעת ההתפסה כהך דשמואל בין כשהנדר לבד לפניו

והראשון חלף הלך כההיא דבשר זבח שלמים לאחר זריקת דמים וכדפשיט הש"ס התם ממימרא דשמואל לפום מאי דגריס מעיקרא והוא שנדור ובא מאותו היום ודוק ואיך שיהיה הנה דעת רש"י והתוספות ז"ל בתירוצם הראשון והרמב"ן ורבינו האיי שכתב הר"ן בפירוש הלכות והר"י ן' מיגאש והרא"ש והטור בסימן רט"ו כלהו ס"ל דנדרים חיילי על קיום מצות ל"ת.

ואולם התוספות שם לפי מ"ש בתירוצם השני מבואר דס"ל שאין נדרים חלים לקיום מצות ל"ת וזה דעת הרז"ה בספר המאור הביא דבריו הר"ן שם דש"י ע"ב וכ"כ הרא"ש בפירושו לנדרים ד"ח ע"א ד"ה והלא כו' והוא נסת"ר מחמת'ו ממ"ש בשבועות וזה נראה דעת הרשב"א והשואל בתשו' סימן תרט"ו יע"ש וזה נראה דעת מהר"י ן' מיגאש בשיטתו והרשב"א בחי' שם בשבועות ויש להסתפק לשיטת הראשונים דס"ל דנדרים לא חיילי על קיום מצו' ל"ת אי ס"ל דנדר חל על השבו' דאפש' דדוקא על קיום מצות דאורייתא דחמירא דאסיר לכ"ע מגזרת רחמנא כנבילה וכיוצא לא חייל הנדר דהו"ל נדר איסור קל לגבי מצוה דאורייתא ואין איסור קל חל על איסור חמור אבל לגבי שבועות עצמו דאיסור הבא מעצמו הוא ולא אסיר אלא לדידיה אפשר דס"ל דנדר חייל עליה דלגבי איסור שבועה חשיב איסור נדר איסור מוסיף דחל על החפץ ואפי' לבט' את המצוה וכמ"ש הר"ן בפי' לנדרים דח"י ע"א ד"ה ולענין הלכה יע"ש. ושוב ראיתי להרשב"א בתשו' סימן תרט"ו דבתחילת תשובתו כתב בפשיטות דאין נדר חל על קיום מצות לא תעשה וכתב שזה מקובל ומוס' בידינו ובסוף התשובה הכריח מדברי הירושלמי דנדר חל על השבועה משום דנדר מתסר חפצא הוא אבל אין נדר חל על נדר כו' כיע"ש וכדבריו כתב הר"ן שם דח"י ע"א וזה מבואר דאפי' למ"ד דאין נדר חל על קיום מצות לא תעשה חל הוא על השבועה וליכא למימר דבסוף התשובה חזר ממ"ש בתחילת התשובה וכמו שנסתפק בזה הרב כהונת עולם דנ"ג ע"ג דא"כ הרשב"א ז"ל נסתר מחמתו מאותה תשובה שהביא מרן ב"י בסימן רט"ו וממ"ש בחידו' לשבועות ובחי' לנדרים ד"ח גבי ההיא דאשנה פרק זה כמו שהביא דבריו הרב הנז' ועיין עוד להרב הנז' שם שכת' דהר"ן סובר דבנדר לקיים מצות לא תעשה חל הנדר כי היכי דס"ל דנדר חל על קיום מ"ע כמ"ש הר"ן בד"ח גבי ההיא דאשנה פרק זה יע"ש. ואני בעוניי לא כן אדמה דדוקא על קיום מ"ע ס"ל דחל משום טעמא דבפיך זו צדקה ומיהו לא חל עליו נדר גמור לעבור עליו בבל יחל וכמ"ש הוא בסימן ריי"ג דנ"א ע"ד משום דלא שייך נדר במצות עשה ומ"ש בדף ח"י ד"ה ולענין הלכה דנדר חל על שבועה דוקא לגבי שבועה דאיסור הבא מעצמו הוא דכת' דחל אבל לגבי לא תעשה שבתורה פשיטא דקאי בשיטת הרשב"א דלא חל דנדר חשיב איסור

קל לגבי לא תעשה שבתורה וכמו שנראה מדבריו בשבועות כמ"ש הרב הנז' שם ודלא כהש"ך בס"ק י"ב שדעת הר"ן כדעת הטור יע"ש.

ובכן מה שתמה הרב הנז' שם על מרן ז"ל בשלחנו הטהור שהסכים לסברת האומרים שאין נדר חל על מצות לא תעשה דלמה נטה דעתו להקל דאע"ג דהרז"ה והרשב"א ומקצת רבותיו והשואל ס"ל הכי הא איכא כנגדם רש"י ורבינו האיי והרמב"ן והרא"ש והטור ודעת אחרים שכתב הר"ן וגם הר"ן בנדרים ובשיטתו לשבועות ורי"ו ס"ל דחל וא"כ פשו להו והוי להחמיר בשל תורה עכ"ל לפי מ"ש סמי מכאן הר"ן דלא אשכחן ליה בנדרים דס"ל דחל על מצות ל"ת זולת לענין שבועה דאיסור הבא מעצמו הוא דס"ל דחל ונמצא דהרז"ה והרשב"א ומקצת רבותיו והשואל והר"ן וגם ר"י ן' מיגאש בשיטה אחת הן וזה נ"ל ג"כ דעת רבי' שהרי כשהביא בפרקין הל' ב' מתניתין דנדר חל על נדר כתב דהיינו באומר הרי עלי קרבן אם אכלתי ככר זו וחזר ואמר הרי עלי קרבן כו' חייב על כל אחת ואחת ומדלא נקט לה באומר קונם ככר זה עלי ככר זה שני פעמים משמע דלא מחייב אלא אחת כמ"ש הרב לח"מ שם יע"ש וא"כ נראה ודאי דה"ה בנודר לקיים מצות לא תעשה דלא חל מה"ט דאין אחע"א דמאן דס"ל דחל עיקר ראייתו היא מהא דנדר חל על נדר דס"ל דהאומ' קונם עלי ככר זה שתי פעמים חל עליו וכיון דרבי' ס"ל דכל כה"ג לא חל משום טעמא דאין אחע"א כ"ש דלא חל הנדר על קיום מצות לא תעשה וכיון דרבינו בשיטה זו ג"כ קאי פשו להו האומרים דאין נדר חל על מצות לא תעשה ועוד שדרכו של מרן לילך אחר עקבות רבינו ז"ל בשולחנו הטהור כנודע ומה"ט נמי נ"ל שפסק מרן דאין נדר חל על השבועה משום דמשמע ליה שלדעת רבינו אין חילוק מדלא הביא דברי הירושלמי והיא היא סברת הרשב"א באותה תשובה שהביא מרן ודוק.

ולעניין נדר לבט' מצות לא תעשה הנה הרז"ה ז"ל בפ"ג דשבועות כתב וז"ל אבל במצות ל"ת אין הנדר חל עליו כלל בביטולו אף לא בקיומו והרמב"ן שם בספר המלחמות כתב עליו דעל ביטול מצות לא תעשה שהוא בשב ואל תעשה חל כמו ההיא דהנאת תשמישך עלי דאיכא ל"ת דעונתה לא יגרע וכן ההיא דאמר רבא בפ"ק דנזיר שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חייל על שבועה הרי דנדר חל בביטול ל"ת בשב ואל תעשה אבל לעבור על מצות לא תעשה בדבר שהוא עושה מעשה אין שום דבר חל עליו שאין מאכילין לו לאדם דבר האסור לו בנדר ולא בדבר האסור לו מסיני ע"כ ודברי הרמב"ן הללו הן הן דברי הרשב"א בתשו' שהביא מרן בסימן רט"ו ואין ביניהן כמלא נימא כיע"ש ותמהני טובא על הרב כהונת עולם שכתב בדנ"ד ע"א וז"ל ובנדר לבט' מצות ל"ת דס"ל להרשב"א לפנינו דלא חל גם הרז"ה כ"כ ולא מצאתי חולק בזה

זולתי להרמב"ן במלחמתו שם ומעתה צדק הרב פ"מ בח"א סימן ה' ואולי אם היה רואה להרמב"ן היה מחמיר כיון דהוי ספק תורה ובספר גו"ר חי"ד כלל ב' סימן ה' כתב דרש"י והטור חולקים על הרשב"א ואחרי המחילה לא אמרו אלא לקיים מל"ת לא לבט' כנדון דידיה כו' יע"ש ולא ידענא מאי קאמר שדברי הרמב"ן והרשב"א שפה אחת ודברים אחדים הם בענין נדר לבט' מצות ל"ת ואין ביניהן אלא נדר וחזר ונדר שהוא לקיים מצות ל"ת שלדעת הרשב"א לא חל ולדעת הרמב"ן חל כמבואר בדבריו שם אבל לענין לבט' מצות לא תעשה שניהן שוין בדבר דאם בשב ואל תעשה חל ואם הוא לבט' בקום עשה לא חל גם מה שתמה על הרב גו"ר ששם מחלוקת בין הרשב"א לרש"י והטור לע"ד גם בזה לא כיוין יפה דודאי כיון דלרש"י והטור ס"ל דנדר חל על קיום מצות לא תעשה מכ"ש דלדידהו חל על ביטולו דהא אפילו דנדר חל לבט' מצות עשה איכא מאן דס"ל דלא חל על קיומו משום טעמא דאין אחע"א וזו היא שיטת הרז"ה ודעימיה שמע מינה דטפי מסתבר להו למימר דחל הנדר על ביטול המצוה מבקיומה וכיון שכן לדעת רש"י והטור דאשכחן דס"ל דנדר חל על קיום ל"ת פשיטא ודאי דס"ל דחל על ביטו' ופשוט.

ובמ"ש הרמב"ן דהנודר לבט' מצות לא תעשה בקום עשה אין הנדר חל עליו משו' שאין מאכילין לו דבר האסור לו מסיני כו' לא ביאר לנו הרב איך יתכן דבר זה שיהיה נודר לעשות מעשה בידים והרי כתב הר"ן בפ"ק דנדרים ד"ח ע"א ד"ה והלא מושבע ועומד דנדר כיון שהוא מיתסר חפצא אנפשיה ליתיה לעולם באעשה יע"ש וכן כתב הטור בסימן ר"ו גבי נודר שאוכל עמך וכן כתב הרמב"ן גופיה בפירוש התורה בפרשת מטות ד"ה לנדור נדר וז"ל דכיון דנדרים מיתסר חפצא עליה לפיכך אינן חלים על דבר שאין בו ממש כו' וכיון שהדבר כן נר' הדברים שאפילו בדבר הרשות אם אמר נדר עלי שאוכל היום או שאוכל ככר זה אינו נדר שאין הנדר חל על החפץ כלל אלא עליו שיעשהו ולא הוזכרו נדרים בגמרא בקום עשה כלל ואל תשיבני מנדרי גבוה הרי עלי עולה הרי עלי שלמים שאמירתו לגבוה נתחייבו בו נכסיו כמסירתו להדיו' אלא שהוא נוהג בנדרי ההקדש מפני שיש בהם חפץ נאסר להדיוט ונתפס לגבוה לכשיפריש ולפיכך משעה ראשונה חל חיוב הנדר על נכסיו אבל בנדרי ביטוי אין לנו לפי שאין שם חפץ כלל לא בתחילה ולא בסוף עכ"ל איברא כי מדבריו ז"ל בספר המצות במצות עשה סימן צ"ד נראה הפך זה שכתב שם וז"ל וההפרש עוד בין נדרי גבוה לנדרי ביטוי שאלו הנאמרים בעשה הזה מוצא שפתיך תשמור ועשית איננו צריך להזכיר בו הנדר אלא שיאמר בהמה זו קרבן או כלי זה יהיה לבדק הבית או צדקה לעניים ובזה בלבד הוא מחוייב לקיים מה שיוציא מפיו בעשה ולא תעשה אבל בדבר הרשות צריך שיזכיר נדר או דבר המורה

עליו כגון מה שחכמים קורין אותו ידות הנדרים או הכנויים אבל אמר לא אוכל ככר זה או אלך למקום פ' או אתן מנה לפ' עשיר איננו מתחייב בזה כלל עכ"ל מבואר יוצא מדבריו שאם אמר נדר עלי שאלך למקום פ' או שאתן לפ' עשיר מנה חייב לילך וליתן לאותו פלוני עשיר מפני שהזכיר נדר וזה היפך מ"ש בפירוש התורה שלא הוזכרו נדרים בגמרא בק"ע כלל וליכא למימ' דהכא בספר המלחמות ובס' המצות מיירי בנודר על תנאי שאוסר פירות או ככר זה על עצמו אם לא יאכל נבלה וכיוצא או אם לא אלך למקום פ' או אם לא אתן לפ' עשיר מנה ומש"ה כתב במלחמות דכל כה"ג לא חל הנדר כיון דכונתו לבט' המצוה בקום עשה דהא ודאי ליתא שזה לא מקרי נדר לבט' דבר מצוה כדי שלא יחול הנדר דכל כה"ג אומרים לו שיקיים המצוה ויאסר בפירות כמ"ש הראנ"ח בתשו' בח"ב סימן נ"ח נ"ט וע"ד ומהרימ"ט חי"ד סימן ך' והרב פ"מ ח"א סימן ל"ה וכן נראה מבואר מתשובת הרשב"א סימן תרמ"א הביאה מרן ב"י בסס"י רל"ח וכמ"ש בשורש נשבע לבט' המצוה ד"ה כתב יע"ש וצ"ע.

ולענין נדר לקיים מצות עשה אם הוא בקום עשה כבר כתבנו דנדר לא מצינו באעשה וראיתי להרב כהונת עולם בדנ"ד ע"א וז"ל ומיהו בנדר לקיים מצות עשה דסובר הרשב"א דחל לא מצינו חולק אלא הרא"ש בפירושיו פ"ק דנדרים בההיא דאשכים ואשנה פרק זה לחד תירוצא והא אמרינן לעיל דהדר ביה בפסקיו וכ"כ בסימן רי"ג דכולהו אית להו בכגון ההיא דאשכים ואשנה דחל הנדר מקרא דבפיך זו צדקה והיינו נדר לקיים מ"ע דנקט הרשב"א לפנינו ומה שהוסיף שיש לא תעשה בביטולה דהיינו מהנאת תשמישך עלי הוא כדברי הרמב"ן במלחמותיו דאיכא עשה דפ"ו ולא תעשה דעונתה לא יגרע עכ"ל. וכל דבריו בזה אינן אלא דברי תימא דמ"ש בשם הרשב"א לא ידעתי היכן מצא להרשב"א בתשו' זו שהביא מרן שכתב דבנדר לקיים מ"ע חל הנדר שדברי תשובה זו לא איירו אלא בנדר לבט' מ"ע וכמבואר מדברי מרן שכתב ולענין נדרים חלים עד"מ כתב הרשב"א בתשו' דוקא במ"ע כו' כלומר דעיקר דבר זה דנדרים חלים עד"מ לבט' כמו ששנינו במתני' ליתיה אלא במ"ע וע"ז כתב דלאו דוקא במ"ע כסוכה ולולב ותפילין אלא ה"ה היכא שבא לבטל דבר מצוה שיש בה עשה ולא תעשה כגון נשבע שאוכ' היום וחזר ואסר אכילתו דבנדרו זה קא עבר על שבועתו שיש בה עשה דמוצא שפתיך תשמור ולא תעשה דבל יחל וכן מצות צדקה לעני ועיין למרן ב"י בס"סי רכ"ז ולהרב תוי"ט אבל במצות לא תעשה דמבטל ליה בקום עשה כלאו דאכילת נבלה וכיוצא אין הנדר חל עליו לא לקיים ולא לבטל דלקיים לא חל משום דאין אחע"א ולבטל לא חל משום דלא שייך ואפי' הוה שייך אין הנדר חל עליו משום שאין מאכילין לאדם דבר האסור לו

מסיני והן הן דברי הרמב"ן במלחמות כמ"ש לעיל וכתב עוד דמה"ט לא חל באיסור הבא מעצמו כשבא לקיים מה שאסר כבר שאלו עובר עליו בקום עשה כגון שנשבע שלא יאכל ושלא ישתה היום דלעבור בבל יחל צריך לעבור בקום עשה כל כה"ג לא חל הנדר לקיים שאין אחע"א ולא לבטל מטעמא דאמרן לעיל אי משום דלא שייך ואפילו היה שייך אין נדר חל לבט' לא תעשה בקום עשה וכתב עוד דמקצת רבותיו סוברים דנדר חל על נדר ואין כאן משום אין אחע"א וכן נדר חל על השבועה לקיים מהטעם שכתב הרמב"ן בספר המלחמות דבאיסור הבא מעצמו אחע"א מגזרת הכתוב אבל שבועה על נדר לא חל אפילו לקיים ולזה דחה דבריהם דודאי אין נדר חל על נדר מהטעם שכתב בתשו' המודפסות בסימן תרט"ו דליכא איסור מוסיף וכמ"ש הר"ן בדח"י ע"א וכתב עוד ומ"מ מה שאמרת אמת שהנדר חל על מי שנשבע שישן או שישתה ואחר כך אמר קונם עיני ואעפ"י שיש בביטול שבועתו לא תעשה דלא יחל דברו כלומר דכיון דהביטול הוא בשב ואל תעשה חל הנדר והן הן הדברי' שכתב בתחילת דבריו דנדרים חלים עד"מ אפי' בא לבטל עשה ולא תעשה ומשום דהוי בשב ואל תעשה ועל זה הביא ראיה מההיא דהנאת תשמישך עלי דאסור אע"ג דאיכא לא תעשה דעונתה לא יגרע כיון שביטול הלאו הוא בשב ואל תעשה חל הנדר עליו ולפ"ז ה"ה אם נשבע שיאכל היום ואח"כ נדר דחל מה"ט וכ"כ הרב ט"ז בסי' רט"ו סק"ו.

הנה הבאתי כל דברי הרשב"א וביארתים לע"ד ולא מצאתי זה שכתב הרב הנז' דס"ל להרשב"א דנדר לקיים מ"ע נדר חל עליו שזה שכתב שנדר חל על השבועה היינו לבט' השבועה ומשום דעשה דשבועה הוא מתקיים בשב ואל תעשה וכל כה"ג אפשר דאף הרא"ש ז"ל מודה דנדר חל עליו לבטל ומ"ש בפי' לנדרים היינו שאין נדר חל על קיום מ"ע כי ההיא דאשכים ואשנה שהעשה אינו מתקיים אלא בקום עשה דהיינו בקריאתו וכשנדר לקיים לא חל עליו שהרי הוא מושבע ועומד ועוד דלא מצינו נדר באעשה סוף דבר לא מצאתי שום פוסק שיאמר דנדר גמור חל על מצות עשה שקיומה הוא בק"ע ועיין בדברי הרב כהונת עולם בסי' רי"ג דנ"א ע"ד ד"ה שם יע"ש.

ומ"ש עוד הרב כ"ע וז"ל ומה שהוסיף דיש לא תעשה בביטולה דהיינו בהנאת תשמישך הוא כדברי הרמב"ן במלחמותיו דאיכא עשה דפ"ו ולא תעשה דעונתה לא יגרע וכו' לא ידענא מאי קאמר דבהנאת תשמישך ליכא עשה דפריה ורביה כמ"ש הרשב"א בחי' לנדרים שהקשה בההיא דהנאת תשמישך דכיון דאיכא עשה דפריה הרי מצות לאו ליהנות ניתנו ותירץ שאין כאן ביטול דעשה דפריה ורביה שהרי יכול לקיים מצוה זו באשה אחרת יע"ש וגם הרמב"ן במלחמות לא ראיתי שכתב כן אלא דבריו שם הוא דכל

שהל"ת הוא עובר בשב ואל תעשה נדר חל עליו כיע"ש וצ"ע ואת זה ראיתי למרן החבי"ב בס"סי רט"ו שכתב בשם מהרע"י שכתב וז"ל ומ"ש הרשב"א דהנשבע שישן כו' נראה דהכי פירושו דמי שנשבע שישן ואח"ך נדר שלא לישן שנדר חל אע"ג דאיכא לא תעשה משום דהוי כמצות עשה שיש בה לא תעשה דקי"ל שהנדר חל עכ"ל וכונתו נראה כמ"ש שכל שהלא תעשה עובר עליו בשב ואל תעשה הנדר חל עליו ואפילו איכא עשה בהדי לא תעשה דומייא דמצות צדקה ודוק.

פרק ח

הלכה ה

שורש אין פותחין בנולד מי **שנדר ונולד לו דבר כו**'. הכי איתא בגמ' ר"פ ר"א ועוד אמר ר"א פותחין בנולד כו' ופריך בגמ' מ"ט דר"א אמר ר"ח דאמר קרא כי מתו כל האנשים והא מיתה דנולד הוא מכאן שפותחין בנולד ורבנן מ"ט קסברי הנהו מי מייתי והא אמר ר"י משום רשב"י כל מקום שנאמר נצים נצבים אינן אלא דתן ואבירם אלא אמר ר"ל שירדו מנכסיהם ופי' הרא"ש דעניו' שכיח כו' ע"כ.

ושמעתי מפי מורי הרב מר יאודה זלה"ה שהק' מההיא דאמרינן בנדרי' דכ"ז גבי ההיא דאתפיס זכוותיה בבי דינא אתניס ולא אתא אמר ר"ה בטלן זכוותיה ורבא אמר אנוס הוא ואנוס רחמנא פטריה ופרכינן עליה דרבא מההיא דאמרי' אי לא אתינן מכאן ועד תלתין יום ליהוי גיטא אתא ופסקי' מברא ואמר שמואל לא שמיה מתייא ואמאי והא מתנס אניס ודחינן דילמ' אונסא דמגליא שאני ופי' הר"ן והרא"ש כיון דשכיח האונס הו"ל לאתנויי ומדלא התנה גמר ואמר בכל ענין יע"ש והשתא ק' דהיאך פתח לו פתח למרע"ה במה שירדו מנכסיהם אדרבא כיון דשכיח אבעי ליה לאתנויי ומדלא התנה גמר ואמר בכל ענין יע"ש ונלע"ד דהא דאמרינן דבאונ' דשכיח אבעי ליה לאתנויי בהדייא וכל שלא התנה אמרי' דסתמא נדר בכל ענין היינו דוקא בנודר לחבירו על שום דבר ובענין גיטין כההיא דפסקיה מברא דאמדינן דעתיה אם איתא דאדעתא דהכי לא נדר אבעי ליה לאתנויי בהדייא כיון שחבירו המדירו דעתו על כל ענין אבל בנודר בינו לבין עצמו ודאי דמהימן הוא לומר אדעתא דהכי לא נדרי דמי הכריחו לנדור וכיון שהוא נדר מעצמו הוא נאמן על עצמו לומר אדעתא דהכי לא נדרי ולכן פותחין במילתא דשכיח בנדר שנדר מעצמו וההיא דיתרו שהדירו למשה ואמרי' משום דעניות שכיח פתח לו הקב"ה למשה בכי מתו כל האנשים אע"ג דהתם לא נדר מעצמו כבר כתב הרא"ש שם דעיקר הנדר לא היה בשביל יתרו אלא דעיקר נדרו משום דבלאו הכי לא היה רשאי

לשוב למצרים משה היה מפני אותן האנשים יע"ש וכנראה מדבריו דמשה גילה דעתו שמפני שלא היה רשאי לשוב למצרים נדר לו לשבת עמו. והשתא משו"ה פתח לו פתח זה דשכיח כיון דנדר זה חשיב כאלו נדר מעצמו שהרי אלו היה רשאי לשוב לא היה נודר כנלע"ד.

והנה עלה דאמר ר"ל שירדו מנכסיהם כתב הר"ן בפ"ק דנדרים ד"ו ע"ב דליכא למימר שהיו מצורעין שהרי היו בקרב המחנה וליכא למימר שנתרפאו במ"ת שהרי חזרו למומן בעגל יע"ש והקשה מרן מלכא מהרח"א זלה"ה בס' ישרש יעקב בריש פ"ק דנדרים ובפ"ק דברכות ד"ג ע"ש הרב מר זקנו דמה הוכחה היא זו שהיו בקרב המחנה ש"מ שלא היו מצורעין והלא משנה ערוכה שנינו בנגעים אלו בהרות טהורות שהיו בו קודם מ"ת ובת"כ יליף לה מדכתיב כי יהיה טמא מהדיבור ואילך וכיון שכן משו"ה היו בקרב המחנה כיון שהיו מצורעין קודם מ"ת והניחה בצ"ע ושמעתי מפי מו"ה בעל מחנה יאודה שהיה מיישב דברי הר"ן הללו בהקדים ליישב דברי תוס' בפ' חזקת דח"ן ד"ה הוה מציין מערתא וז"ל וא"ת והא אין קברי גויים מטמאין באהל משום דאינן קרויים אדם ואפי' רבנן דאמרי מטמאין מ"מ בקבר שלפני הדיבור לא מרבינן ליה בנזיר אלא בנגיעה מקרא דהנוגע במת או בעצם אדם או בקבר ודריש בקבר לרבות קבר שלפני הדיבור וי"ל דאברהם נקרא אדם כדכתיב האדם הגדול וכן אדם הראשון עכ"ל ודבריהם קשים לכאורה דמדהקשו בתחילה אף לרבנן דלא דרשי קרא דאדם כי ימות באהל למעט א"ה מ"מ בקבר שלפני הדיבור אזלי ומודו דאינו מטמא אלא בנגיעה דפשיטא להו דההיא דרשא דאו בקבר מצי אתי נמי כוותייהו דאף לדידהו דמקרו א"ה אדם ומטמאו באהל אכתי קודם הדיבור איין מטמאין אלא בנגיעה וא"כ מה מקום יש לתשו' שאמרו דאברהם נקרא אדם ואכתי קושייתם לא מתרצא בהכי כיון שהיה קודם הדיבור אמנם הוא היה אומר שהתוספו' ז"ל סוברים דרבנן דר"ש דס"ל דקברי גוים מטמאין באהל וס"ל דאף א"ה בכלל אדם מכל מקום קודם הדיבור לא מטמו משום דקרא כתיב כי ימות שמשמע להבא כלומר לאחר הציווי ואילך ולא קודם מתן תורה אמנם ר"ש דאמר שאין א"הע קרויים אדם ומה"ט לא מטמו באהל בודאי דלא דריש כי ימות להבא שהרי לדידיה בלא"ה ממעטו מקרא דאדם ומעיקרא ק"ל דכיון דבין למר ובין למר אין מטמאין באהל למר ממילת אדם ולמר ממילת כי ימות דמשמע להבא ואמאי הוה מציין רבי בנאה מערתא דאדם הראשון ואברהם אבינו ע"ה דהוו בכלל בני נח וע"ז תירצו דאברהם נקרא אדם כלומר ור' בנאה אתי כר"ש דלא דריש כי ימות להבא אלא מילת אדם דמיניה מיעטו בני נח וכיון דאברהם נקרא אדם איהו נמי בכלל ובכן על פי האמור דר"ש לא דריש כי ימות מהדיבור ואילך

ה"נ לא דריש קרא דכי יהיה טמא לנפש מהדיבור ואילך ולדידיה ה"נ דבהרות דקודם מ"ת מטמאות ודברי הר"ן שם בפ"ק דנדרים הם אליבא דר"ש דאיהו הוא דדריש בפ"ט דנדרים דס"ד דכל מקום שנאמר נצים ונצבים אינן אלא דתן ואבירם ומש"ה דרש ר"ל אליביה דהאי כי מתו כל האנשים לאו מיתה הוא אלא שירדו מנכסיהם והשתא שפיר כתב הר"ן אליביה דר"ש דליכא למימר מצורעים דאם כן מאי בקרב המחנה א"ד ז"ל.

הלכה ו

שורש נדר שהותר מקצתו הות"כ כל **שנדר הותר מקצתו הותר כולו**. הנה בירושלמי פרק אין עומדין הקשו היכן הותר נדרו של טל של אליהו ואמרו אמר רב תנחומא סברי לומר נדר שהותר מקצתו הותר כולו יע"ש והרב פרשת דרכים דמ"ז ע"א ד"ה אך הקשה דלא שייך כלל בשבועתו של אליהו דין זה דנדר שהותר מקצתו הותר כולו משום דלא נאמר דין זה אלא בביטול הנדר ע"י פתח או ע"י חרטה אליבא דמ"ד שנעקר הנדר מעיקרו ואמרינן נדר שהו"מ הותר כולו אבל הכא גבי אליהו לא נעקר הנדר אלא נתקיי' תנאו שנשבע שלא יהיה טל ומטר כי אם לפי דברו וכשנתן רשות על המטר לא עקר שבועתו כי אם קיים תנאו ואם כן נתבטלה שבועה דטל דאטו מי שנשבע שלא יאכל בשר ולא ישתה יין כי אם ברשות פ' ונתן לו רשות על א' מהן היתכן שנאמר שהותר בשניהם מטעם נדר שהות"מ זה לא יתכן עכ"ל יע"ש.

ולע"ד ל"ק כלל שהרי כתב הטור בי"ד סימן רל"א שאין הנדר ניתר אלא על פי חכם מומחה או ג' הדיוטות שאפילו אם פירש והתנה בשעת הנדר אימתי שירצה יבטלנו מעיקרו או שתלה באחר שיבטלנו אימתי שירצה אינו כלום דמיד כשחל הנדר אין לו התרה אלא ע"י חכם ואפילו שיתלנו בדעת אחר כו' יע"ש ומיהו אם נדר לזמן אין לו התרה אלא כשיגיע הזמן בטל ממילא עכ"ל והנה שבועתו של אליהו שנשבע שלא יהיה טל ומטר כי אם כשירצה הוא דמי ממש לנשבע והתנה בשעת שבועתו שאימתי שירצה שיבטלנו דמיד חל שבועתו לעכב הטל והמטר ושוב אין בידו ליתן רשות שיתן טל ומטר שהרי חלה שבועתו ואין כח בידו לבטל השבועה אם לא על ידי התרה דפתח וחרטה ולא דמי לנשבע שלא יאכל בשר ויין כי אם ברשות פלוני ונתן לו רשות על הבשר ולא על היין דהתם השבועה תלויה ועומדת עד שידע אותו פלוני וכל שלא ידע אותו פלוני משבועתו לא חלה שבועתו שאם ידע והרשה אותו שיאכל בשר מיד יכול לאכו' מיד אעפ"י שהוא חייב שלא לאכול מיד עד שידע מה בפיו של אותו פ' היינו ודאי מספק הוא שנתחייב בכך שמא כשישמע אותו פ' לא ירשה אותו לאכו' ונתחייב מיד בשבועתו ולכן כששמע אותו פלוני והרשהו לאכו' לא חלה שבועתו שהוא נשבע לקיים שלא לאכול כשלא יתן

אותו פלוני רשות אבל אם יתן לו רשות לא נתחייב ואה"ן שמיד כששמע אותו פלוני לא הרשהו לאכול וחלה שבו' שוב לא יוכל לאכול ברשו' אותו פ' כשלא יתיר שבועתו שהרי חלה שבועתו ואין לו התר כי אם בג' הדיוטות וביחיד מומחה וסברת הטור הלזו היא סברת הרא"ש בכלל יו"ד והיא סברת הרמב"ן והריב"ש בח"א סימן ס"ח והר"ן בפרק נערה המאורסה עלה דאמר ר"פ כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת וכמ"ש כל זה מרן ב"י בי"ד סימן רכ"ח עמ"ש הטור ונדרים וחרמים שמטילים הקהל יש להם התרה בלא פתח וחרטה יע"ש בתוך הלשון אלא שיש לגמגם בדברי מרן ב"י שם דמשמע מדבריו דהטור מחמיר טפי מהנהו רבוותא ולדעתי כולם אמרו דבר אחד דהטור מיירי בשמתנה שפלוני יבטלנו לנדרו דמשמע אחר שיחול ולכן כתב שאין בדבריו כלום אבל בנודר או נשבע שלא יעשו דבר פלוני כי אם פ' ברשות פ' ומיד כששמע פ' הרשהו לעשותו אף הטור אזיל ומודה דמותר מיד בלא התרת חכם כיון שלא חל הנדר והשבועה כלל כמ"ש הריב"ש יע"ש. ודע שמ"ש מרן ע"ש הרמב"ן שהנשבע ע"ד חבירו ועתה אומר שדעתו היה שיוכל אותו פלוני להתירו שומעין לו לאו להתירו ממש קאמר אלא להרשותו שיעשה אותו דבר שמיד שהרשהו בטלה שבועתו מעיקרא כנלע"ד וכן הוא מתפרשת אותה תשובה שכתב הרשב"א האחרונה שהביא שם מרן ב"י באופן דליכא לשום א' מרבוותא שיחלוק בדין זה ועיין בש"ע בסימן רכ"ח סל"ז וסל"ח ובריש סימן רל"א שנראה כסותר דברי עצמו ושוב ראיתי בש"ך שם ס"ק צ"ח וע"ש ודוק שוב ראיתי בספר כהונת עולם הלכות נדרים סי' רל"ב דצ"א ע"ג עמד על זה.

והנה בהך מילתא דנדר שהותר מקצתו הותר כולו עיין במ"ש הר"ן ז"ל בנדרים דכ"ז ע"א וז"ל וכדבריו נראה לי להכריח כו' ודבריו תמוהים דלרבא לפי שיטת י"א הללו דפתח עדיף מנדרי טעות ולהכי אפילו במעמי' דבריו אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו לכ"ע א"כ רבנן דפליגי גבי פותחין בשבתות ע"כ דמיירי במעמיד וס"ל דבמעמי' אפילו על ידי פתח לא אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו אבל במחליף אין סברא לומר דפליגי ולית להן נש"מ הותר כולו ולהכי פריך רבינ' לרבא מההי' דכלכלה דאפילו כרבנן דר"ע לא אתו ומה שהקשה ע"ז בספר זרע אברהם חי"ד סימן כ"ב דצ"ב ע"ד בדחייתו הראשונה לא הבנתי מאי קאמר ועיין בספר כהונת עולם דצ"א ע"ג ד"ה איברא שדחה הכרעת הר"ן כמ"ש.

ודע שהרב שער אפרים בסימן ס"ג דכ"ז ע"ג הוק' לו דברי הרב המפה מ"ש בסימן רכ"ח סכ"ז למ"ש בסימן רל"ד סל"ו בענין הסכמות צבור עם הפרת הבעל דסתרן אהדדי בדין נש"מ הותר כולו יע"ש ולע"ד לק"מ דשאני הפרה הבעל דהפרה מיהא בעי וכיון

דבעי הפרה הפרה במקצת לאו שמה הפרה משא"כ בהסכמות ציבור דלא בעי התרה כלל ועיין בספר כהונת עולם דף פ"ד ע"ג ד"ה שם כתב הריב"ש ושם דצ"א ע"ב וג' ועיין שער המלך למו"ה ה' נדרים פי"ב הלכה יו"ד די"ב ע"ג במה שהקשה שדברי הריטב"א סותרין זה את זה ממ"ש בכתובות דנ"ט ע"א דנהי שהאשה יכולה לפטור את עצמה שלא תעשה בצמר אינה יכולה לפדות ידיה משעבודו של בעל וכיון דמשועבדות ידיה לבעל לשאר מלאכות אפילו למעשה ידיה אין לה כח להקדישן שהרי עיקרן של בעל כו' יע"ש למ"ש הרב מחנה אפרים הל' שבועות סימן ח' על שמו יע"ש ולע"ד לק"מ דמ"ש בכתובות מיירי במקדי' הידים דעיקרן קיימי למעשה משא"כ בנדרים שנדר על המעשים של הידים שהם מעשים נפרדים ועיין במ"ש מהרימ"ט ח"מ סימן ב"ן בענין אם יש קנין לחצאין והביא ראיה ממתניתין דהמקדיש מעשה ידי אשתו דהמותר הקדש יע"ש.

פרק יב

הלכה ו

שורש דין הפרה לחצאין נדר **משתי ככרות בא' יש לה עינוי ובא' אין לה עינוי מפר לזו שמתענה בה ואינו מפר לזו שאין לה עינוי**. הכי איתא במסכת נדרים דפ"ג ע"א אמר ר"י אמר שמואל נדרה משתי ככרות בא' מתענה ואחת אינה מתענה מתוך שהוא מפר למתענה מפר לשאינה מתענה ורב אסי אמר ר"י מפר למתענה ואין מפר לשאינה מתענה כו' איתיביה האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה יין ומטמאה למתים סופגת את המ' הפר לה בעלה והיא לא ידעה והיתה שותה יין ומטמא' למתים אינו סופגת את המ' ואי אמרת מפר למתענה ואין מפר לשאינה מתענה דילמא מיין דאית לה צערה הפר לה מזג וחרצן לא היפר לה דהא לא אית לה צערא ותספוג את המ' אמר רב יוסף אין נזירות לחצאין אמר ליה אביי הא קרבן לחצי נזירות איכא אלא אמר אביי אין נזירות לחצאין ואין קרבן לחצאין. מתיבי האשה שנדרה בנזיר והפרישה בהמתה ואח"כ הפר לה בעלה מביאה חטאת העוף ואינה מביאה עולת העוף ואי אמרת אין קרבן לחצי נזירות אמאי מביאה חטאת העוף ואלא מאי יש קרבן לחצי נזירות ג' בהמות בעי אתויי חטאת עולה ושלמים אלא לעולם אין קרבן לחצי נזירות וחטאת העוף דמתייא משום דחטאת על הספק איתיביה האשה שנדרה בנזיר ונטמאת ואח"כ הפר לה בעלה מביאה חטאת העוף ואין מביאה עולת העוף ואי אמרת מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה דלמא מיין דאית לה צערא הפר לה מטומאת מת דלית לה צערא לא הפר לה אמרי טומאת מת נמי אית לה צערא שנאמר והחי יתן אל לבו יע"ש והקשה הרא"ש על הא דפריך בגמ' ודלמא

מיין כו' הפר מטומאת מת כו' לא הפר כו' דזו הקושיא הו"ל להקשותה ממתניתא דלעיל דהא שה שנדרה כו' הפר לה והיא לא ידעה אינה סופגת את המ' וכו' והניחה בצ"ע וכן התוס' הקשו כן והניחוה בצ"ע ולכאורה נראה כי רבה היא ואין מרפא לשברה מ"מ נימא בה מילתא ואע"ג דדחוקה.

והנלע"ד דמזאת הברייתא טפי קשיא ממתניתא דאלו ממתניתא לא אלימא משום דיתרץ לו ר"י הכא במתני' במאי עסקינן באשה שקבלה עליה נזי' שמשון ומותרת ליטמא מתים דנזיר שמשון מותר ליטמא מתים וכמ"ש הר"ן והרא"ש בפי' דשמעתתא יע"ש ובזה לא הוה קשה דתספוג את המ' על טומאת מת אבל כשמקשה מהברייתא הוייא סתירה רבה והכי פריך מתיבי כו' ואי אמרת דבעל מפר למתענה דוקא ולא לשאינה מתענה הלא טומאת מת לא חשיב עינוי נפש וא"כ אמאי מביאה חטאת העוף דוקא דמשמע דמותרת אחר כך ליטמא למתים וליתי עולת העוף נמי דהא עדיין היא מותרת מליטמא למתים אלא ודאי מדקאמר דוקא חטאת ולא עולה משמע דיביא חטאת ומכאן ואילך מותרת היא ליטמא למתים ומשמע דמתוך דמפר למתענה מפר לשאי' מתענה ודלא כר"י ותי' טומאת מת נמי עינוי נפש הוא כו' נמצא דמוכרח הוא להקשות מהאי ברייתא וכי תימא אי הכי דמתני' מצי לאוקמ' בנזיר שמשון א"כ למה נקט מתני' והיתה שותה יין ומטמאה למתים למה אצטריך למתני ומטמאה למתי' שאינה סופגת את המ' הא פשיטא דאף בשלא הפר לה בעלה על ט"מ לא לקייא וכ"ש היכא דהפר ולמה אצט' לומר ומטמאה נוכל לומר דאגב דתני שותה ביין נקט נמי ומטמאה ולא דוקא ועוד אפשר לומר דהאי דנקט ומטמאה הכי פירושו הפר לה בעלה והיא לא ידעה והיה שותה יין והנראה שכונתו לאסור איסר דלדידיה נראה דעבד' איסורא ומטמאה למתים נמי דזאת האשה נדרה בנזירות שמשון ולא ידעה דנזירות שמשון מותר בטומאת מת אלא חושבת דאסיר ואפי"ה היא מטמאה והרי כמתכוונת לעשו' איסור וסד"א תלקה קאמר מתני' דלא.

ומיהו קש' הלא רישא דמתני' דקאמר האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה יין ומטמאה למתים וכו' למה נקט ומטמאה הלא מותרת היא ליטמא ולהכי לקייא על היין וא"כ האי ומטמאה למאי אתיא איכא למימר דאה"ן אלא אגב דיין נקטיה ועוד אפשר לומר דרישא דמתני' מיירי בנזיר דעלמא דאסיר ליטמא למתים וסיפא בנזיר שמשון וכדכתיבנא זה נלע"ד לומר בדוחק לפום שעתא מ"מ עת לכל חפץ כי הקושי הוא גדול ורם ורבינו בפ"ק מה' נזירות די"א כתב וז"ל האשה שנדרה בנזי' ונטמא' בתוך ימי נזירות ואח"כ שמע בעל' והפר לה הרי זו מביאה קרבן טומאה עכ"ל ושמעתי מקשי' דהלא אמר אביי אין

קרבן לחצי נזירות דאין נזירות לחצאין ואין קרבן לחצאין והיינו אליבא דר"י דהלכתא כר"י וא"כ איך פסק רבינו דמביא קרבן טומאה ונלע"ד דל"ק ול"מ משום דרבינו פסק כפי ההילכת' דקי"ל דבעל מיגז גייז ומשו"ה כיון דמיגז גייז זאת חצי נזירו' דהיה אסורה בה כבר נטמאת ומביא קרבן טומאה והתם בנזיר קאי כס"ד דבעל מיעקר עקר וכיון דמיעקר הנדר מה ששמר החצי הנזירות לא חשיבא ומשו"ה לא מייתי קרבן והיינו כפי הס"ד אבל כפי המסקנא דמיגז גייז מייתי לעולם קרבן טומאה ועיין בנזיר דכ"א ע"ב ודכ"ב ע"א וא"כ הכא מאי דקאמר אביי אין קרבן לחצאין היינו כפי אותה האוקמתא דמס' נזיר דבעל מיעקר עקר ולהכי אין קרבן לחצאין אבל הכא דשקיל וטרי הש"ס דאין קרבן לחצאין היינו כפי הס"ד דאמרינן בנזיר דבעל מיעקר עקר אבל כפי הלכתא דאמר אביי מיגז גייז לעולם יאמר אביי דיש קרבן לחצאין ואין נזירות לחצאין דהאי כטעמיה והאי כטעמיה וכדכתיבנא זהו הנלע"ד הפעוט ופשוט.